

El Montsià de Bàrbara i Jaume
Històries a cabassos

NÚRIA IBÁÑEZ LÓPEZ

MÍRIAM CID (*il·lustracions*) • DAKI DAIA (*tractament d'imatge*) • GUILLEM BLANCH (*fotografia*)

Guia didàctica - SOLUCIONS

Històries a cabassos

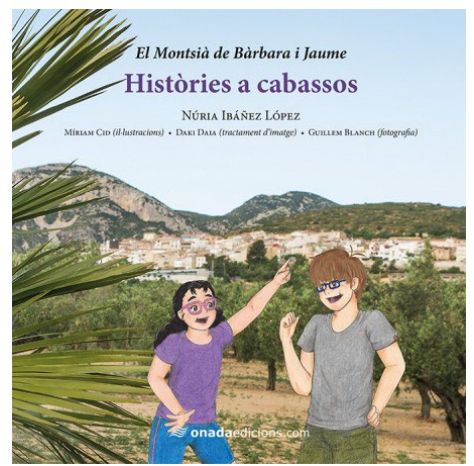

Evolucionaria
un projecte de l'IPHES

IPHES[®]

Institut Català de Paleoeologia
Humana i Evolució Social

TÍTOL: Històries a cabassos

COL·LECCIÓ: El Montsià de Bàrbara i Jaume

AUTORA DEL TEXT: Núria Ibáñez López (Sant Carles de la Ràpita, 1971). Als deu anys es va traslladar a Santa Bàrbara i allà va créixer com a persona. Actualment, viu a Tarragona, però no ha oblidat mai les seues arrels. Llicenciada en Geografia i Història per la URV, i arqueòloga de professió, treballa a l'Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social (IPHES)

EDITORIAL: Onada Edicions

ISBN: 978-84-17638-45-0

GÈNERE: Conte infantil, adreçat a infants entre 8 i 12 anys.

RESUM (breu sinopsi): Bàrbara i Jaume ens apropen a les tradicions i els racons bonics dels pobles de la comarca del Montsià. Amb només deu anys, ens ensenyaran l'important que és cuidar dels tresors que té la nostra cultura (tradicions, paisatges, parlar propi...). El seu missatge per a tots vosaltres és que amb respecte tot dura més, amb amor res és impossible i amb amics tot és més divertit.

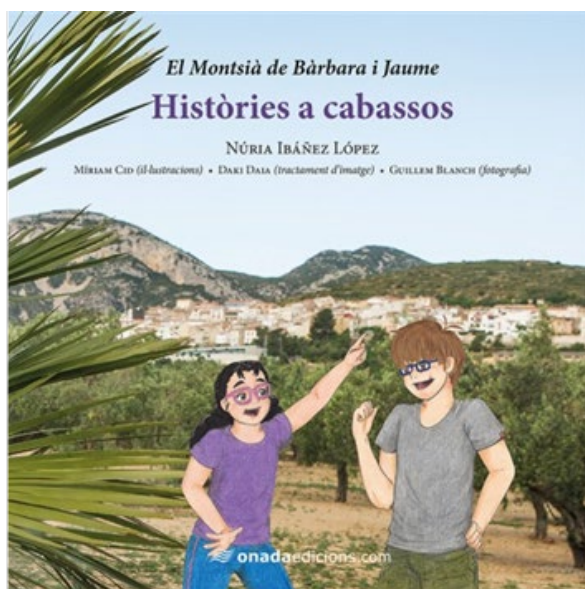
En aquesta aventura Bàrbara i Jaume ens expliquen com a Mas de Barberans s'aprofiten des de fa molts anys les fulles d'una petita palmera, el margalló, per a fer utensilis molt bonics. Visiten la Fira de les Fibres Vegetals i el Racó dels Artesans, i al Museu de la Pauma viuran una experiència única aprenent a fer cordell i cabassos. També visitaran les pintures rupestres del Cocó de la Gralla i aprendran com les feien els homes prehistòrics. Voleu acompanyar-nos-hi?

Abans de la lectura:

Observació, anàlisi i expressió oral

Observa atentament la portada del llibre i contesta a les següents preguntes:

1. Qui creus que apareix a la portada del llibre? **La Bàrbara i el Jaume**
2. En quina comarca creus que tindrà lloc el que passa en el conte? **El Montsià**
3. Observa el títol: què creus que passarà al conte? **El títol és un joc de paraules, s'expliquen moltes històries, sobre la vida a Mas de Barberans i sobre el seu passat prehistòric, però especialment parlem de l'art de fer cabassos amb margalló.**
4. Observa la planta que es troba a la esquerra de la portada, la reconeixes? **És Margalló, també conegut com a Pauma, és una espècie de palmera europea.**
5. Qui és l'autora del llibre? **Núria Ibáñez López**
6. Quina és l'editorial? **Onada Edicions**
7. Quan es va publicar aquest llibre? (trobaràs la resposta a la pàgina 2) **2019**

Per últim, llegeix el resum de la contraportada i analitza si les teves deduccions són correctes.

Context del Conte:

El Montsià de Bàrbara i Jaume és una col·lecció de contes publicada per Onada Edicions amb l'objectiu d'introduir als lectors i lectores infantils les tradicions, els costums, la parla, les festes i la història de la comarca del Montsià.

En aquest llibre, Bàrbara i Jaume exploren el Mas de Barberans, centrant-se en l'ofici de la Pauma, que es remunta als temps prehistòrics. L'art de teixir amb fibres naturals és difícil de descobrir per l'arqueologia, ja que és un element que no es preserva fàcilment, però s'han trobat restes de margalló trenat en fragments de ceràmica en alguns jaciments catalans del neolític i edat del bronze, com ara la cova Cervereta (Vinallop).

A més, s'han descobert empremtes de teixits vegetals en coves de França que tenen uns 15.000 anys, fet que indica que aquest ofici es remunta a la prehistòria.

El llibre també explora l'art rupestre de Cocó de la Gralla, on els últims caçadors-recol·lectors van deixar representades escenes de la seva vida fa més de 8000 anys. Aquest art rupestre forma part de l'estil llewantí d'art prehistòric esquemàtic que es pot trobar a tota la zona de l'arc mediterrani de la península Ibèrica.

Durant la lectura:

Qüestionari de comprensió lectora

1. Qui és la narradora que explica la història del conte?

- Una narradora en primera persona, la Bàrbara
- Un narrador en primera persona, el Jaume
- Una narradora en tercera persona, l'autora del llibre
- Una narradora en tercera persona, una veïna de Mas de Barberans.

2. Quin és el nom de la planta que s'utilitza a Mas de Barberans per realitzar cistells, sàries, cabassos, graneres...

- Farigola
- Margalló
- Llorer
- Alfàbrega

3. Què significa la paraula "llatar"?

- Parlar molt
- Fer un nus
- Trenar fulles entre si
- Fer una cistella

4. A la prehistòria, utilitzaven margalló trenat per fer objectes, com ara estores?

- Sí, se n'han trobat exemples a Vinallop
- No, només utilitzaven les pells dels animals
- Potser, però no hem trobat cap prova, ja que els teixits no perduren.
- No, no tenien coneixements de teixir ni llatar.

5. Què van representar els pobles prehistòrics del Montsià a Cocó de la Gralla?

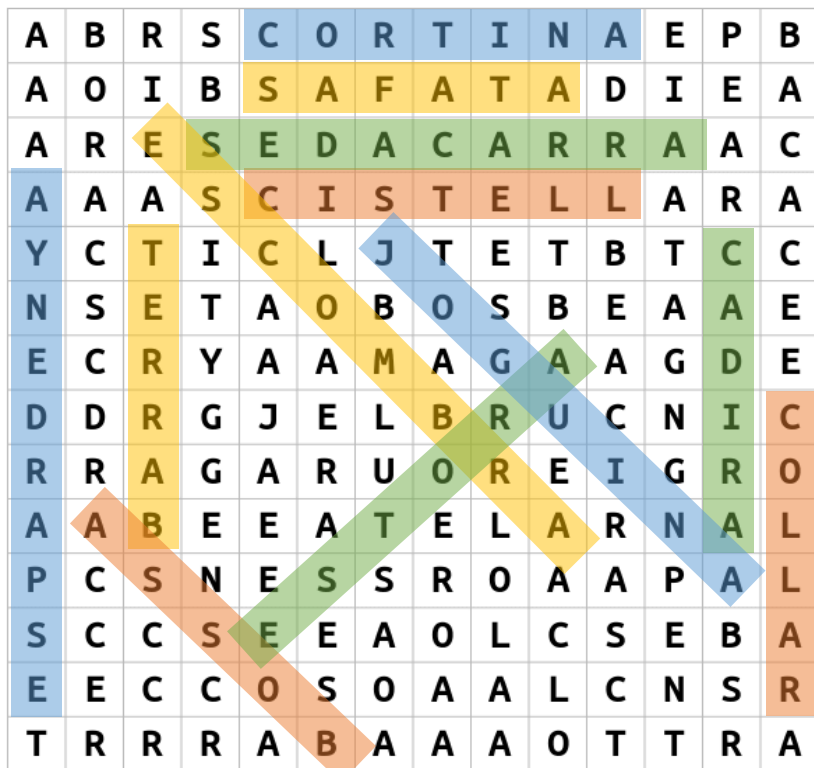
- Escenes de la seva vida, com ara caçaries i escenes rituals.
- Animals de la prehistòria, com el mamut i el dents de sable.
- Símbols i empremtes de les seves mans.
- No ho sabem, queden molt poques traces i no es veu res.

Durant la lectura:

Activitats de comprensió lectora

• Sopa de lletres:

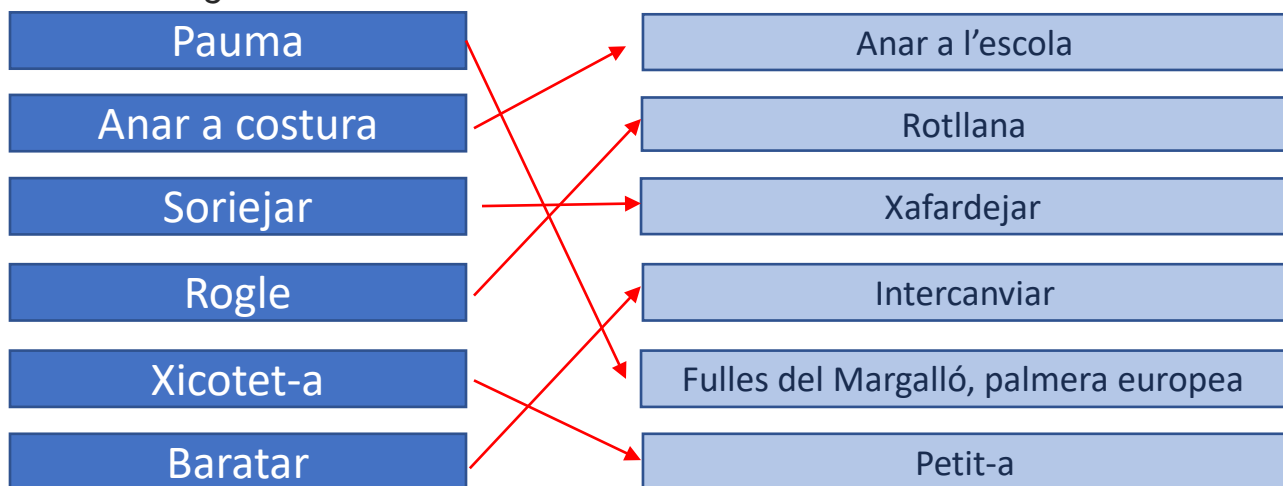
Troba 12 objectes que es poden fer amb fibres vegetals.

1. Cortina
2. Safata
3. Arracades
4. Cistell
5. Escombra
6. Joguina
7. Cadira
8. Collar
9. Barret
10. Bossa
11. Espardenya
12. Estora

• Vocabulari:

Al Montsià es parla el **dialecte català nord-occidental**, has descobert alguna nova paraula llegint el conte de la Bàrbara i el Jaume? Relaciona les paraules amb el seu significat.

Busca 3 paraules més al llibre que la Bàrbara i el Jaume diuen diferent, què creus volen dir?

Després de la lectura:

Comentari i expressió escrita

Comentari: Reflexiona oralment.

Què has après del conte? T'ha sorprès tot allò que es pot fer amb fibres vegetals?

Expressió escrita:

Tal com ens han ensenyat la Bàrbara i el Jaume, les persones grans tenen una gran quantitat de coneixements valuosos que s'estan perdent. Imagina't que tothom sabés fer bosses amb margalló; això ens estalviaria molta contaminació per plàstic.

Parla amb una persona gran que coneguis i que gaudeixi fent alguna manualitat com ara teixir, cuinar o plantar flors. Pregunta'ls com ho fan i escriu la teva experiència.

Imatge d'Andrés Marín Jarque (Museu Valencià d'Etnologia)

L'art de llatar s'ha recuperat gràcies al coneixement de la gent gran.

Després de la lectura:

Explora la prehistòria

Reflexiona:

La Carme ens ha explicat que quan era petita, ella i la seva gent intercanviaven objectes fets amb margalló per menjar. A la prehistòria, l'intercanvi era molt important, ja que era la única manera d'adquirir materials que no es trobaven en el seu territori i que necessitaven per sobreviure.

Quines coses creus que intercanviaven a la prehistòria?

També ens ha explicat que la llargària de la llata es mesurava en "braces", que és una unitat de mesura que s'ha utilitzat durant molts anys.

A la prehistòria, no existien regles per mesurar, segurament utilitzaven altres unitats de mesura. Què creus que podrien haver utilitzat per mesurar?

Braça

Activitat en grup:

L'art rupestre del Cocó de la Gralla és molt interessant, però també hi ha molts altres exemples d'art rupestre per tot el món. En petits grups, seleccioneu una pintura d'art rupestre i investigueu on és, com es va realitzar, quan es va realitzar, entre altres qüestions. Després, exposa les vostres troballes als altres companys i companyes de la classe.

Pistes per trobar exemples d'art rupestre: Coves de l'Espluga, Covalanas, Pech Merle, Lascaux, Chauvet, Altamira, El Castillo, Ulldecona, El Cogul.

Després de la lectura:

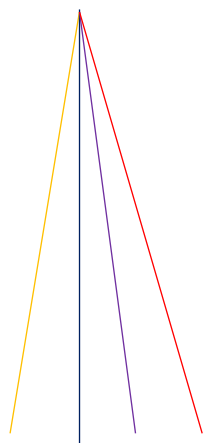
Activitats de creativitat

Activitat amb fibres vegetals:

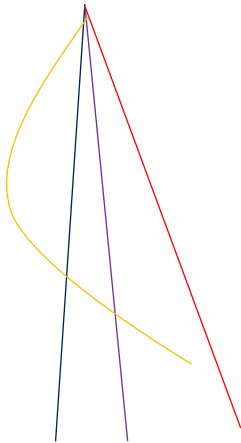
Fes una polsera utilitzant l'art de llatar amb plantes, també pots utilitzar llana o corda. Per a això, necessitaràs 4 fils, millor si són una mica plans (com la fulla de la pauma).

1. Fes un nus amb tots els fils.
2. Passa el fil de la esquerra per sobre dels dos fils del mig.
3. Passa el fil de la dreta per sobre el fil que acabes de passar.
4. Repeteix fins a arribar a la llargària desitjada pel teu canell.
5. Finalment, fes un nus perquè la trena no es desfaci.

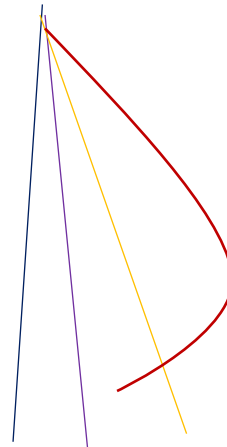
1.

2.

3.

Activitat d'art rupestre:

T'ha inspirat l'art rupestre de Còco de la Gralla?

Crea el teu propi art rupestre juntament amb la classe utilitzant la paleta de colors de la prehistòria: blanc, negre, groc i vermell.